

Muinais- Toim. 216/43 13

Laapui 21/13

10.

Δ 10-24

Muinaistieteelliselle Toimikunnalle.

Jätän tätän kunnioittaen Muinais-
Tieteelliselle Toimikunnalle kertomak-
sen Toimikunnan ja Suomen Muinais-
muisto-yhdistyksen myöntämällä va-
roilla toimittamistani kaivauksista
Pesuankankaan „jättiläiskirkossa” Paavo-
laassa ynnä muita kaivauslöytöni ohel-
la hankkimiani tietoja mainitusta pi-
täjästä. Helsingissä 20 p. marrask. 1913.

Aarne Ruopakangas.

11

Kertomus Paavolan pitäjässä ole-
van Peruskouluun jättiläiskos-
ta sekä siellä toimitetuista kai-
vauksista.

Tehnyt

Arne Ruopacuz.

Kertomus pain.
lyhennettynä
Suomen Museo 1913.

Kertomukseen kuuluu
5 kappaletta, 11 valokuvaa (18
levyä) ja Hist. Museon luette-
lon päänumero 6420.

Keväällä 1913 myönsivät Muinais-
 Tieteellinen Toimikunta ja Muinais-
 muisto-Yhdistys allekirjoittaneena
 yhteisesti 200 Smk:n suuruisen stipen-
 din jonkun Pöytämaahan n. s. "jättiläis-
 kirkon" tutkimista varten. Tutkimuk-
 seni esineeksi valitsin Paavolan pitäjä-
 nä Pesuankankaalla olevan mainitun-
 laisen muinaisjäänäkkeen, jota oli jo eu-
 nenkin, kes 1909, Muinaismuisto-Yhdistyk-
 sen stipendiaattina Käyryt Katsomassa
 ja jota silloisten huomiointeni mukaan
 pidin kaivettavaksi sopivana, se kun si-
 jäitsee asutullaseudulla ja tahtoy si-
 susta kun näytti olevan verraten pukevaa maa-
 ta.

Pesuankangas sijaitsee Paavolan pitä-
 jän Pehkolan kylässä Koukkarin l. Pesu-
 lan¹⁾ kersantti virkatalon maalla, puo-
 leksi talon välittömällä, puoleksi Mäkelän
 talon ja mainitun virkatalon yhteiseen
 torpan, Ojalan, alueella. Ojalan Torpan
 rakennukset ovat puheenalaisen Kan-
 kaan pohjoisrinteellä. Kangas on Liikajoen
 ja samoin Paavolan kirkolta Oja-
 lmaan vievältä maantiestä erkaanevan O-
 las Liikajokivarteen jättävän kyläntien
 eteläpuolella. Ruukin rautatie asemalle
 on paikalta matkaa n. 19 km, pitäjän kir-
 kalle n. 9 km ja Koukkarin taloon vajaa

¹⁾ Pesala kuuluu olevan Mäkeläinen, Pesuanojan ma-
 kaan talolle annettu nimi. Vanha ja virallinen
 nimi on Koukkari.

1 km.

Kangas (kartat I-III, kuvat 1-3) on n. 160 m pitkä ja 90 m leveä muuttokivisovamaksi, korkeimmalta kohdasta¹⁾ 10,28 m ylempänä Siikajoen pintaa Pesuanojan suussa²⁾. Sen rinteet ovat melkoisen kivikköisiä, loivia, itäsiivulla paikoin alinna hieman gyrkempiä, jokitörmäisiä, tekemättä kintenkään estettä ylös kiivettä. Kangasta ympäröivät kaikkialla alavat vesiperäiset maat. Sen itärintre virtaa pieni, n. 3-4 m leveä, kaukaan alla pieniksi lampareiksi leviävä Pesuanoja, joka vajaa 1/2 km kaukaasta laskee Siikajokeen. Ojan pinta on kaukaan alla 1,30-1,40 m Siikajoen pintaa korkeammalla. Siikajoen pinta on näillä Tienon yli 40 m meren pintaa ylempänä³⁾ (Pesuanojasta pyydetään keväisin heti tulvaveden laskettua hankkia sekä mieluisilla että mieluttomilla n. s. "tuppimerrillä". Viimevaientien alkueiden mortalajin patorinon esittää? Kuva 2.) Siikajoen ja kaukaan välillä on alava niittymaa, joka loivasti alenee Siikajoen n. 3-4 m korkeasta jokitörmästä alkaen kaukaaseen päin. Kaukaan kaakkois- ja lounaispuolella on jousioittuneet, suojeräiset laidunmaa n. s. Aijälän niitty, joka on n. 2-3 m Siikajoen pintaa ylempänä, luoteessa korjain etsää? kasava nockelina, jonka korkeus Siikajoen pin-

¹⁾ Se on kaukaana olevan "jättiläistarhan" luoteisvallilla.

²⁾ Tästä kohtaa ovat kaikki muutkin, tässä selonteossa esille tulevat korkeusmitat otetut.

³⁾ Siikajoen pinta on näillä Tienon väkintänsikin 41,6 m meren pintaa ylempänä, mainittu luku on tästä alaspäin olevien korkeiden pitoruskorkeuksien summa k. korkiluetteloa Maant. Seuran kartaston tekstissä, n. s. painos.

masta on n. 2,5 m. Kevättulvan aikana on kangas melkein säännöllisesti veden ympäröimänä saarena. Nyk. Ojalan Torjoan isäntä (Heikki Kasha), joka on asunut torpassa 34 v. (1913), kertoi sinä aikana sattuneen ainoastaan kaudesti, että alin tulvan aikana päässyt kaukaalta veneestä pois.

Itse muinaisajänne¹ (Kartta IV, Kuvat 4-7) sijaitsee kaukaan n. 8,50-10 m korkealla olevan päälystän itäreunassa; vallin luoteis-² sivun on kaukaan korkeimmalla kauden, koillis-³ sivun ulkoreunat ovat sitavastoin jo mie-⁴ man alempana 8,50 m:n korkeutta. Tämän muoto on kulmistaan pyörästetty suorakaide, pitempi suunta SE-NW. Vallin ympäröimän alueen pituus on 23,5 m, leveys 13,5-15,5 m (ks. Kartta IV). Valli, jonka leveys alkuaan näyttää olleen n. 2,5-3 m, on nyt rauneunut paljon leveämmäksi, al-⁵ len koillis- ja luoteis-sivuilla aina 6-7 m leveä. Luoteis sivulla ja koillis sivun poh-⁶ joismurkka on sita laajentaneet myös sen ulkojuureen saakka ulottuvista perun-⁷ namaisista heitettyt kivet. Vallissa olevat kuopat lienevät myöhemmän syntyneitä. Niin-⁸ pä kertoi Koukkarin talon vuokraaja vallista haetun usein sopivaa kuitas kiviä? Hän murkkauksessa olevan Kuopan kerrataan olevan erään aosteentekijän työta. Koil-⁹ lis sivun portin luoteispuolella olevasta kuopasta näkee myös selvästi, että se on pronko-¹⁰ malla syntynyt, jolloin ka siltä on viskeltä kiviä laajasti ympärille, m.m. läheiseen port-¹¹ tiäukkaan ja vallin ulkopuolelle (ks. Kartta IV).

¹) Chr. Ganander kertoo hajotettaneensa kaukaassa neljä kivi-
kumpua. Lienee puuttanut valla. Mythologia Fennica s. 69.

Vallin rakenteesta antaa jonkinlainen käsi-
tyksen kartta IV, missä isommat kivet ovat
ainakin asemaltaan ja useimmiten myös kool-
taan ja muodoltaan, tavoin määritetty. Nä-
kee selvästi, että vain lounais- ja kaakkois-
osittain myös koillisilla on sisäpuolelta
reunustettu isoilla, kaukana liikutelta-
villa kivillä, joista mori on tasasyr-
jäinen, vieläpä luokanainien ja asetettu
pystyyn sites, että tasainen kivon on pysty-
suorana tähän sisustaan päin (ks. kartta
IV ja kuvat 4, 8 ja 11, siniset numerot 3, 6,
8, 12 ja 16). Pari isoa, tähän lounais-
vulla olevaa, nähtävästi alkuaan pysty-
tyssä allutta lattesa reunakiveä (ks
kartta IV, siniset numerot 17-18) on valliki-
vien painamana kaatunut sisään päin.
Ulkoreunanakin näyttää paikoin olevan mer-
kitty isommilla kivillä (esim. Koillis-
vun golyoisosassa). Reunakivien välit
ovat täytetyt pienemmillä kivillä, jotka
kittumien ovat vyöryneet tai peuro-
tut hajalleen isojen reunakivien ja des-
tä pystyyn törröttävään (kuva 8). Näin
ollen on vallin korkeuskin vaikea mi-
tata. Mainittakoon sen valaisemiseksi sen
vaavat numerot: linjalla A-B (kartta IV)
on vallin korkeus koillisivulla tähän
ulkopuolelta mitaten 1,02 m, sisäpuolelta
mitaten 0,53 m, lounaisivulla ulkop. 0,44
ja sisäp. 0,36 m; linjalla K-L (kartta IV) lä-
sinurkassa 0,29 m ulkop. ja 0,60 m sisäp., i-
tämurkassa 1,20 m ulkop. ja 0,73 m sisäp.;
luoteisin porttikan lounaispuolella 0,16
m ulkop. ja 0,82 sisäp. mitaten. Vallissa on

neljä porttiaukkoa, yksi kuusakin sivussa. Niitä kiinnittävä on koillispuolen porttiaukko itävine pieluskiivineen, josta pohjoispuoleinen on melkoisen laakamainen, pystyssä oleva paasi (ks. Kuva 11; sininen n:o 6). Samasen portin edustalla taskon sisäpuolella on vinoasti poikittain, maudallisesti tarkoitukseella paikalle sänsetty kivi (Kuva 11; sininen n:o 7). Jos se on luontaisessa maaperäisessä asemassaan, on porttiaukko takallaan sijoitettu sen kaudalle. Kaakkois- ja lounaispuolen portissa on sisäpuolella ainakin yksi piuluskivi (siniset n:o 10, 14).

Taskon sisusta (Kuvat 4-6) oli ympäriväin, melkoisen kivikkoiseen kaakaseen nähden pinnaltaan jaksentuis-tasainta maata. Nähtävästi on siitä isommat kivet vaunnetty valliin. Yksi suuri kivi on jätetty taskon sisäpuolelle lähelle koillisvalia; sen ja vallin välisen alue on hiukkain vyörynyt kiviä taakse. Koillispuolen porttiaukon edessä olevasta isosta kivistä ei jo ääriä juke. Taskon sisusta viettää turkki huomattavasti itäpäin; sen luoteisosa on n. 9,00 - 9,50 m, sen kaakkoisosa n. 8,75 - 9,10 m. Pikkajoen pinta ylempana. Maaperä on enimmäkseen vahvasti isompia ja pienempiä kiviä sisältävää soraa. Paikoin on kuitenkin, esim. taskon kaakkoispäässä melkoisen kiveton-ta nummihietta. Muutamia siellä lailla olevat kobbapöykät näyttävät kivi-vauksissa sisältävän, pehmeää, hienoa, melkoisen puhdasta hiettaa; tuntui siltä kuin o-

lisivät ne pienet, pieniä lentohieta-muodostumia. Pari pienempää, luultavasti luontaista kuopauetta oli myös tarhaissa. Vallin ympäröivällä alueella kasvoi seuraavia kasveja: mänty, kuusi, joku katoja, puolukka, mustikka, juolukka (vain alueen kaakkoispuolella), varikseumaja (Empetrum), Festuca ovina, heuron jalkala ja seinäsaunna.

Kaivauksia varten jaettiin alue nelio-metrisiin suuruisiin ruutuihin, joista pirtaturve ensin poistettiin (sen mukana heuraava maa tutkittiin lastoilla). Sitten tutkittiin turvetta lähinnä oleva maakerros lastoilla ja vilkottiin. Kaivettiin maata lapiolla n. 30-50 sm:ä syvälle. Seulo-minen näytti näyttöksi ennen pitkästä ta-pet-tomaksi. Näin kaivetta alue kaivettiin n. 208 m². Runsaasti 100 m² tarhaa sisus-taan vielä tutkittiin. Keskele kaiv-vausalueella jäi kasvavien puiden y.m. seik-kojen lisäksi muutamia paloja kaivamalla.

Kaivauksien tuottamat tulokset olivat yleensä köyhät, joskin laadultaan odottamattomat. Ehti tarha oli jään-nös muinaisesta asuinrakennuksesta, sa-moin kuin Gattlanti ja Ölantti. Sa-rilla tavattiin "Kämpagrafs", sii-tä ei ilmestynyt todistuksia. Ai-noina sellaiseen asuinrakennukseen viittaavina löytöinä voisi pitää pari vuodesta 6 ja 20 (ks. kohta Va) löydet-tyä ei palanutta säpälää, jotka näyt-tävät puuta vastaan puristetuista. (M. M. I. 6420: 46). Kun ne kummeikin

Kummaltakin ilmaantuivat ruutujensa pinnalle heti turpeen poistettua ja olivat siläpäiksi aivan kivia löytyessä, luulen niiden pudonaneen siihen turpeen pinnalta silä poistaessa. Paikalle lieivät ne kulkeutuneet esim. alemmaa Savimaalta Siirrettyjen aidansepäiden ja aidakies mukana. Ne alisivat siis aivan nyky-päiväistä alkuperää ja eihän luultavasti saane palamatta kaikin kaikin muotoaan säilyttävän. Tärkeimmät kulturi-merkit, jotka kaivauksien kautta löytyivät, olivat neljä kiviastetta (H. M. 6420: 11, 24, 36 ja 37) sekä jonkko iskettyjä kiviliuskoja (H. M. 6420: 1-45), viimeainittujen jonkossa joitakin, joista on muonnan merkkejä, siis ehkä kiviasseiden jätteitä ja kappaleita (H. M. 6420: 1, 12, 16, 19, 21, 23, 25, 28, 35, 40), joidun kenties esitys (6420: 17, 27) y. m. Kiviliuskoja on yhteensä 159. Niistä on isoin osa sädekiiviliusketta. Kvartiliuskoja on 55 ja kvartiliuskoja 10. Kiviliuskat löytyivät turvekerrakseen vääjäämästä maasta, harvut 10 sm:ä syvempää, joikat jo pinta turpeen mukana seuraavasta maasta. Etti niistä löytyi etupäässä lähempää vällä, jota vastoin keskusta oli niistä melkein tyhjä, käy selville kaudesta № IV.

Mainittuani vielä nähtävästi aivan meidän päivänämme paikalle joutuneet pari Tilen kappaleita ja muutaman loppalan (H. M. 6420: 47, 48) ei kaivauksien kautta ilmaantunut muuta kulturi-merkkejä.

saamien kuoppapainoköihin.

Kuten jo mainittiin, oli maaperä tar-
han siustassa luinnuäkseen ylen kivikkois-
ta ja eunon pitkästä iski lapio isompaan
tai pienempään maaperäiseen kiveen.
Kartalle № V on kiinteinkin merkitty joi-
takin maanpiunas alla olevia kiviä, var-
sinkin jos ne nähtävät (mutta ainoo taan näyt-
tivät) olevan jonkunlaisessa järjestyksessä.
Näin olivat kivet esiin ruuduissa 129, 140-
144 aivan selvässä rivissä. Tullee ajatelleek-
si muutamien jättiläis kikkujen sisem-
pää vallikehää; jätkeä täälle riville näyt-
tää olevan ruuduissa 86 ja ruutujen 91 ja 93
välisessä kaivamattomassa ruudussa. Si-
tävastoin oli maanpiunalla näkyvä pieni
kivilatomus ruuduissa 103-104 myöhäis-
aikuisen kivet kum nähtyivät olevan ny-
kyisen turpeen päällä.

Vallin rakenteesta en pu-k oamalla y-
rittänyt kääntää ottaa selvää. Ruuduissa 51-55
ulattui kaivaus aivan vallin otaksomane-
ni alkuperäiselle juurelle saakka. Vallin
vieres oli siitä nähtävästi vyörynyt run-
saasti kiviä, joituka välissä ja alla oli vä-
hän hüllä, juunen jätteitä y. m. Itse valiki-
vet olivat ilman perustusta ledottuja
kaukaute (ks. kuva 9). Kaakkoispuolelta
(ruudut 117-120) tulivat esiin onttain valli-
kivien alla olevat isot maaperäiset kivet
jo n. 10 sm syvästä. Tästä lienee turkin
kiitteenkaan kysymys peruskivistä, parem-
minkin luontaisista maaperäisistä kivis-
tä. - Ruudusta 117 oli ison, vallin reikä-
kiven juurella (sininen n. 12) useammasta ker-

raksesta ikäänkuin ladottuna (tuota i-
soa kivää tukemaankas?) jiemää, myr-
kinokoisia ja vähän isompiakin kiviä.
Näiden kivien lomasta, aivan lähellä ki-
vikerroksen pintaa, löytyi terälle las-
kettu kiviliuska (M. M. 6420:36).

Peruankaukaan „jättiläistähaa” kos-
kevista kausantaruista Ms. Ouekijoit-
tansen kertomusta läheisistä Liunaukan-
kaan jättiläiskirkosta M. M. Top. a. kistossa
sekä Ouekijoitansen kertomusta Palorten
Pistivöarun ja Paavolan „jättiläiskir-
koista” S. M. Y:n arkistossa.

Lopuksi mainittakoon, että Peru-
kaukaan eteläreunalla on aivan lähellä
Suonityn pintaa kolme myöhemmän kuop-
pa-asunnon jäännöksiä. Näistä on aiaa-
kin yksi, n. s. „Kassisen mökki”, ollut a-
duttuna vielä nykyäsi elävien muisti-
aikana n. 50 à 60 vuotta sitten.

Kuten ylläolevasta selviää, oli kai-
vauksien tulos aivan odottamaton. Jättiläis-
kirkkoja on, ne kun jossain määrin muis-
tutaavat Gattlaunin ja Olauin saarilla
tavattavia rakennusten jäännöksiä, jotka
niissä toimitettujen kaivauksien mukaan jäh-
tuvat maahan 200-500 välisellä ajalla, pi-
detty suunnilleen samanaikuisina asu-
mukien raunioina. - Ei ole kiitettävästi
vielä tämän, vastaisempi ensimmäisen kai-
vauksen nojalla todistettavissa, että ne
ovat kivikautisia. Ouhau mahdollista et-
tä tasha on myöhemmän rakennettu pai-
kalle, mistä kivikaudella on asuttu. Olii

Kiinteiden ikmeellistä, elleivät nämä
 tähän myöhemmät rakentajat olisi
 jotakin jälkeä itsertään jättäneet. Kun
 siis melkeinpa ainoat löydöt Peman-
 kaan jättiläistalosta tietyt pai-
 kalla oleva kivikaalista Anturta ja kun
 sekä iskettyjen kivitiivokojen ja kiviasei-
 den löytökaudat ovat lähinnä valla
 olevassa osassa tähän sisustaa, jätavas-
 toi keskusta on niistä melkein tyhjä (ks.
 kartta IV), s. o. näyttävät järjestyneen
 vallin mukaan, ja kun perästä muuta
 kuin jättiläisten kiikorta kerrataan löyty-
 neen kiviaseita, jos kouta ne eivät ole
 tulleet talleen, on aluksi oittaneen
 mielestä hyvin todennäköistä, että
 puheenalainen muinaisjäännös on kivi-
 kauden. Varmuuteen päättää asia
 ta kuitenkin vasta, kun useampia sa-
 manlaisia muinaisjäännöksiä on kai-
 vettu. Tätä ennen on tapetonta ryh-
 tyä tekemään miukäänlaisia hypotee-
 seja jättiläiskivikojen taikotuksesta.
 Helsingissä 15 p. marraskuuta 1913.

Arne Europaeus.

Paavola, Pesuankangas.

Lisätietoja, jättänyt A. Eurymäen 1914.

Tutkiessaan Siikajokivarren alimpien kivikauden löytöjen korkeutta merenpinnasta, mittasi allekirjoittanut Siikajoen Ruukin korkeen yläpuolella olevan Suvaannon korkeuden merenpinnasta rautatie sillassa oleva tarkkavaakituspultti lähtökohdanaan. Suvaannon vedenpinta (vesi oli joks. keskikorkeudellaan) oli 44,05 m meren pintaa ylempänä. Kun kaikkien tästä Pesuankankaan kaudalle saakka olevien korkeiden ja mivojen korkeus on mainittuna Tie- ja vesirakennusten ylik. koskiluettelossa ja näiden putouskorkeuksien summa on 2,1 m, saadaan Siikajoen ^{pinnan} korkeudeksi Pesuankankaan kaudalla 46,15 m. Kankaan alla oleva niitty on siis n. 48 m:n korkeudella merenpinnasta ja kankaan korkein kohta 56,43 m. korkealla.

Paavola, Pseudokangas.

Kuvat 3, 4 & 5.

Siniset numerot viittaavat Karttaan n° IV.

Paavola,

2563 Kuva 4. Jättiläistarhan sisusta sta. 2564

2658 Kuva 3. Näkö-ala Lemankankaalta Liikejolle. 2659

Pesunkaugas.

Vallia näkyz länsi-nurkasta koilliseen porttiin. 2566

Kuva 5. Jättiläis-tarhan sisustusta. 2570
Koko koillinen pitkä sivu. Kuva on otettu
tarhan luoteisvallilta.

Paavola, Pesuunkangas.
Kuva 6.

Liniset numerot siltäpäät karttaan N° IV.

Paavola, Pesuankangas.

2650

2652

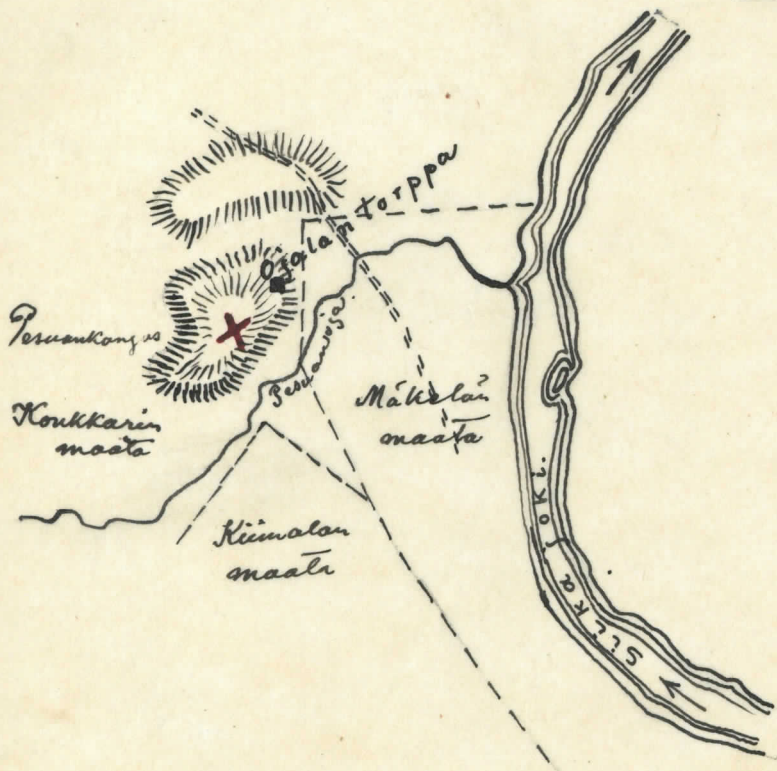
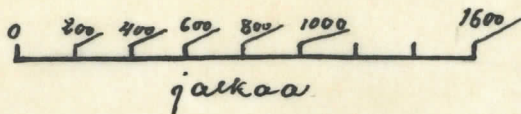

2657

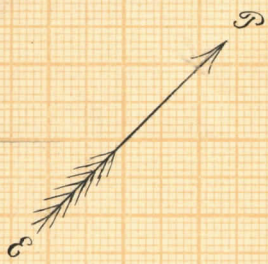
Kuva 6 jäätäläistarhan sisusta. Kuvassa näkyy lounaissivun ko-
konaisuudessaan.

Kartta N:o 1.

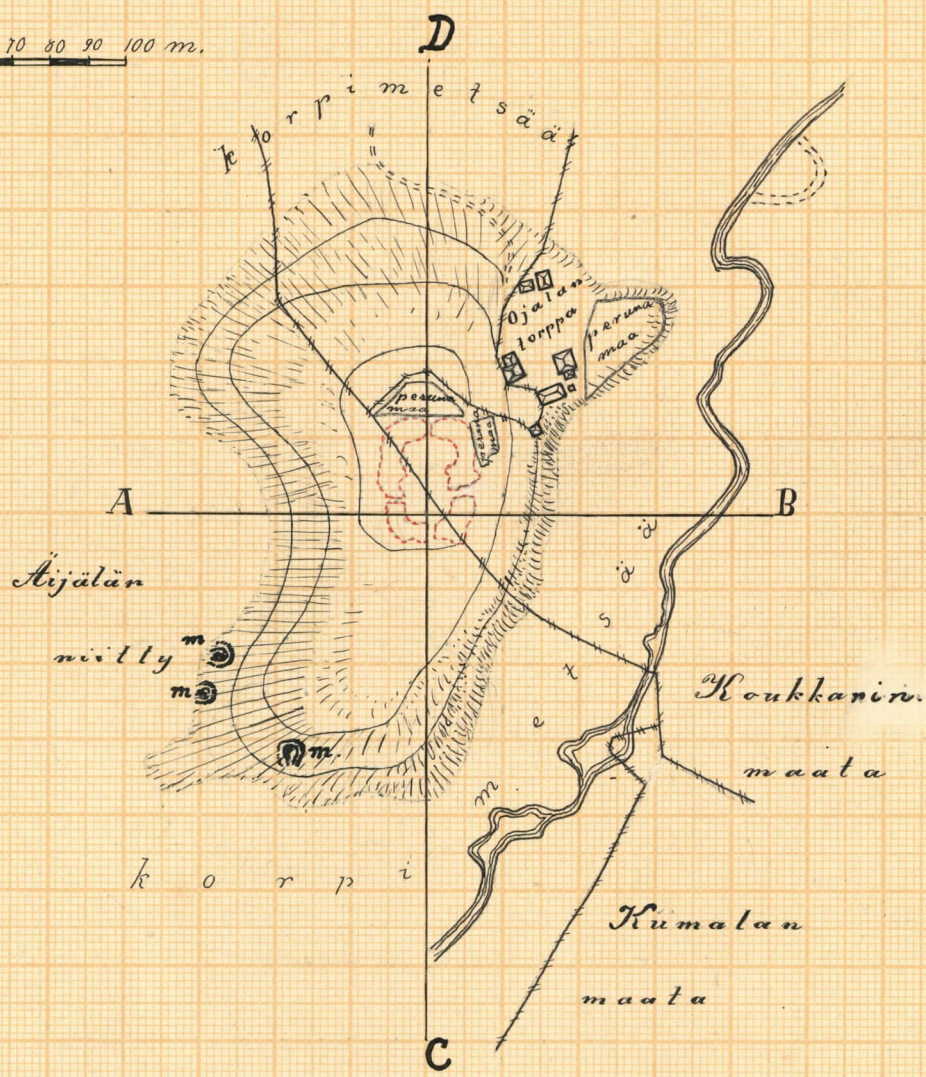
Pesunkangas Savolassa
Mäkelän ja Koukkarin
talontalstojen mukaan
tehty.

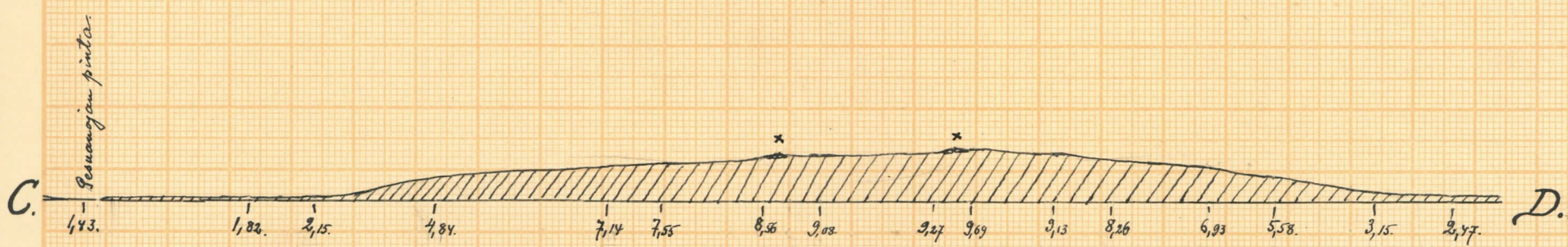
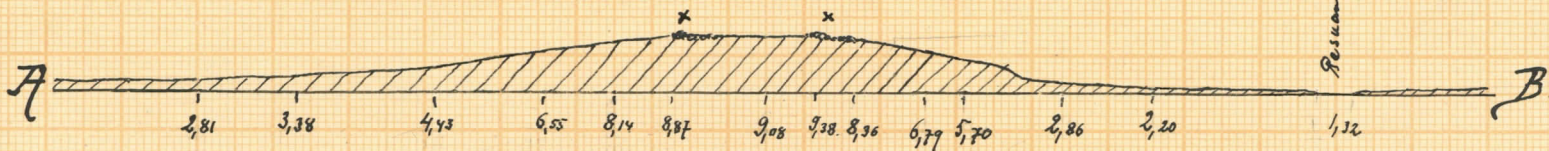
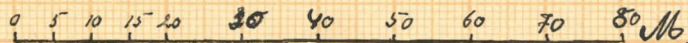
Paavola, Pesuankankaan jättilöis kirkko.

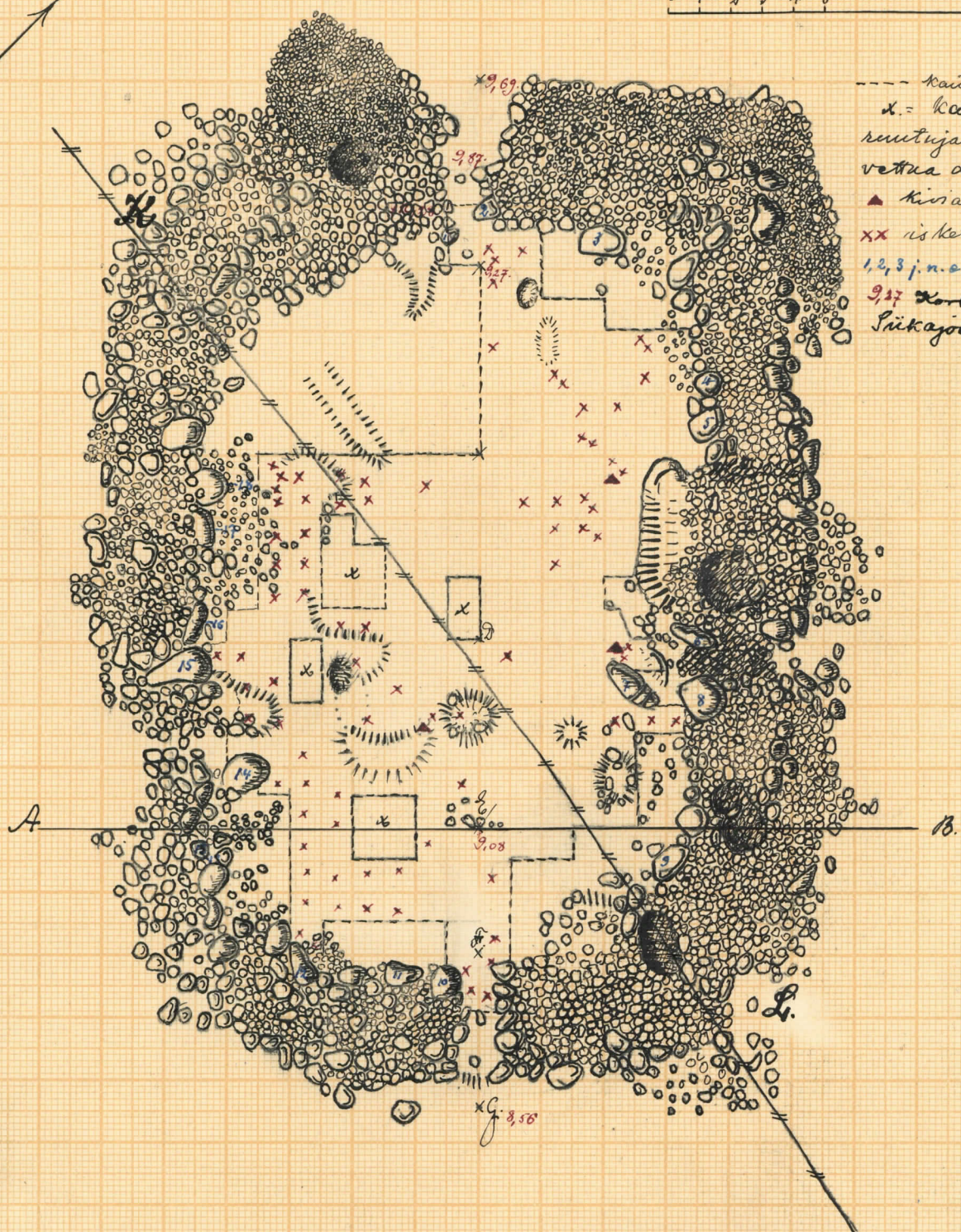
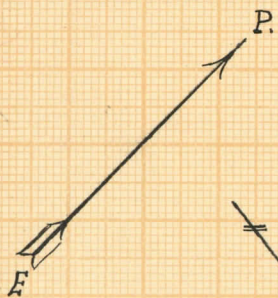

0 5 10 15 20 30 40 50 60 70 80 90 100 m.

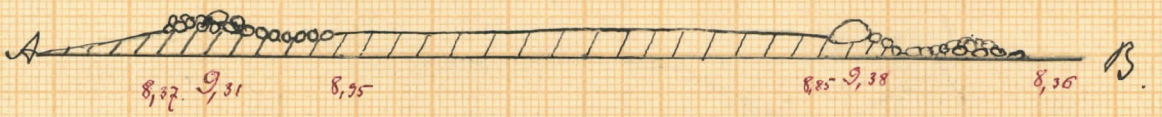

Paavola. Pesuankangas.
Profilit.
Korkeusmitat oval Saikajoen pinnasta.

--- kaivettualueen raja
 x = kaivamattomia ruutuja keskellä kaivettua aluetta.
 ▲ kivase löyö.
 xx iskettyjä kivilastujen
 1, 2, 3 j. n. e. vältävät vaikkakin.
 9, 17 korkeusmittoja pitäjän puolelta.

Kaivaus Kartta!

Käivettävän alueen raja
Maan alaisia kiivä
Huomattavampia
Korkeusmitat sika-
wen pinnasta.

x10,28

9,38

9,48

9,47

Kartta No 1.

- a. Pari savikappaletta, palamatonks. N. M. l. 6420: 46
- b. Kivitalta. N. M. 6420: 11.
- c. Kivitalta. N. M. 6420: 24.
- d. Kivikiveen teräkalvelma. N. M. 6420: 37.
- e. Teräsi hiottu kivilinska. N. M. 6420: 36
- f. Pottamatonta luuta. N. M. 6420: 48
- g. Pari tiileu palasta. N. M. 6420: 47.

Kuva. 1.

Paavola.

Pesuan kangas Siikajoen lounais-
puoleiselta joki-omalla katoat-
tuna. Kuvattu paikalla on
Pesuan kankaasta vajaa $\frac{1}{2}$ km
N.E.

Kuva Jr.

Paavola

Pesuntoukkaan, jättiläis² tarkkan²
valla launesta² päin, tas-
han ulkopuolelta katsottu-
na.

L. 131

2568

Kuva. 8 Raavola,
Pekuan kaubkaan jätti-
läistä ha. Osa tar-
han lounaista ja kaak-
koista valliin. Huom.
isot, enimmäkseen ta-
pasyrjäiset kivet
jotka muodostanevat
vallin alkuperäisen
sisäreunan.

Kuva. 9.

Paavola.

Sesunankankaan jäätäläis tarha.
Osa valla (ks. kaivauskartta,
ruutuja 51-55 kahdelta)
kaivauksen jälkees järjestetty
na. Jotakin kiviä siirretty valliin
murelta sen päälle, koska nähtä-
västi aikoinaan vyör yneet siltas
alas.

L. 131

2572

Kuva. 10. Saavola

Pesueankoukkaan
jäätäläistarkas luteis.
partti tarkas sisä-
puolelta katsottuna.
Kuvassa oleva mies
seisoo partissa

Kuva. 11. Paavola

Resnankankaan jättiläistaka.

Porttiaukko tarhan koillisri-
vulla (vt. tarhan karttaan) tar-
han sisäpuolelta katsoen.

Kuvassa oleva pörku seisoo
vallis ulkopuolella. Huom.

isat kivet portin edessä vinottain
ja sen molemmiin puolein.

Perwaja Perwankangas

Paavola, Resuankangas.

< 20 cm >

Sept.

5908

2569

Paavola, Pesuankangas.

10 cm

dupl.

590²

2572